

9.5.2007

Dnro 3992/4/05

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

VUOSITILIÄ KOSKEVAN MUISTUTUKSEN ASIANMUKAISUUS

1

KANTELU

Kantelija pyysi eduskunnan oikeusasiamiehelle 28.12.2005 osoittamassaan kirjeessä oikeusasiamiestä tutkimaan Salon maistraatin menettelyä tyttärensä edunvalvonnan valvonnassa. Kantelijan käsityksen mukaan maistraatti oli muun muassa tehnyt ristiriitaisia päätöksiä, perinyt kuluja takaisin virheellisin perustein, arvioinut lapsille tehtyjä lahjoituksia epäjohtonmukaisesti, jättänyt turvaamatta lahjoituksen arvon säilymisen ja muutoinkin toiminut epäasiallisesti ja huolimattomasti.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Väite ristiriitaisista päätöksistä

3.1.1

Taustatietoja

Kantelija kertoi tyttärensä edunvalvojana perineensä päämieheltään tämän omistusosuutta vastaavan summan heidän yhteisesti omistamansa kiinteistön korjauskustannuksista remonttilaina mukaan lukien. Edelleen hän kertoi, että maistraatti oli hyväksynyt menettelyn vuosina 2000 ja 2001. Vuotta 2002 koskeneessa tilintarkastuksessa remonttilainaa ei kuitenkaan enää hyväksytty kustannuksiksi, ja kantelijalta oli vaadittu taannehtivasti takaisin kyseisen lainan kustannukset vuodelta 2001, muttei kuitenkaan vuodelta 2000. Kantelijan mielestä vuoden 2002 tiliä koskeneen huomautuksen peruste oli virheellinen, koska maistraatti oli 13.3.2001 ratkaistessaan edunvalvojien keskinäisen erimielisyyden, ottanut huomioon myös ne kiinteistön remontointiin liittyneet kustannukset, jotka kantelija oli maksanut lainarahalla.

Käytettävissäni olleesta aineistosta ilmenee, että vuoden 2002 vuositiliä koskeneessa 25.11.2003 päivytyssä muistutuksessa todettiin muun muassa, että poiketen jo aiemmin muistutuksesta tarkistetusta vuositilistä 2001 maistraatti katsoo, että kantelijan nimissä olleen remonttilainan korko- ja lyhennyskulut eivät kuulu päämiehen kiinteistöön kohdistuviin kuluihin.

Maistraatin selvityksen mukaan kantelija oli perinyt päämieheltään tilikaudella 18.5.–31.12.2000 nimissään ollutta lainaa, jota oli käytetty kantelijan ja hänen tyttärensä yhdessä omistaman kiinteistön korjaamiseen ja ylläpitoon. Maistraatin mukaan ei ollut asianmukaista hoitaa edunvalvojan nimissä ollutta lainaa päämiehen varoista. Maistraatissa määräaikaisena tilintarkastajana toiminut henkilö ei kuitenkaan selvityksen mukaan ollut kiinnittänyt asiaan aiemmin huomiota.

Asian tultua myöhemmin ilmi maistraatti oli katsonut, että kantelijan kannalta oli kohtuullista periä takaisin vain vuodesta 2001 alkaen päämiehen varoista suoritettua lainanhoitokustannukset. Maistraatti korosti sitä, että remontointikustannukset ja lainanhoitomenot olivat eri asioita, mikä oli otettu tilintarkastuksessa huomioon. Maistraatin mukaan asiassa ei ollut ristiriitaa, koska 13.3.2001 annetussa päätöksessä toisin kuin 2.6.2004 annetussa päätöksessä ei ollut kysymys päämiehen osallistumisesta kantelijan nimissä olleen lainan hoitamiseen.

3.1.2

Kannanotto

Totean ensinnäkin, että edunvalvojen erimielisyyden ratkaisemista koskeneessa 13.3.2001 annetussa päätöksessä oli otettu kantaa kiinteistön hoito- ja korjauskustannuksiin vuodelta 2000. Ne olivat muodostuneet muun muassa 15 000 markan suuruisista remontti- ja korjauskuluista. Päätöksessä oli todettu muun muassa, että päämiehen osallistumiselle kiinteistön juokseviin kuluihin ei ollut perustetta, kun taas osallistuminen kiinteistön arvoa kohottaviin perus- ja korjauskuluiksi katsottaviin eriin oli perusteltua. Tällaisina tai niitä vastaavina erinä voitiin maistraatin mukaan pitää kantelijan hakemuksessa mainittuja remontti- ja korjauskuluja määrältään 15 000 markkaa.

Kantelijan hakemuksesta ei erikseen ilmennyt, millä tavoin remonttikulut oli rahoitettu. Myöskään maistraatin asiaa koskeneessa päätöksessä ei otettu kantaa siihen, että kantelijalla edunvalvojana olisi ollut oikeus periä tyttäreltään lainanhoitokuluja tämän omistusoikeutta vastaavassa suhteessa siitäkään huolimatta, että lainaa olisi tosiasiallisesti käytetty kiinteistön peruseräparannukseen. Sen sijaan päätöksessä oli otettu kantaa siihen, että edunvalvojalla oli oikeus luovuttaa päämiehensä omistamia osakkeita tämän korjauskuluosuutta vastaava määrä. Vuoden 2002 vuositiliä koskeneessa muistutuksessa ja 2.6.2004 annetussa päätöksessä taas oli otettu kantaa nimenomaan siihen, että lainanhoitokulujen periminen päämieheltä tilanteessa, jossa laina ei ole päämiehen nimissä, ei ollut asianmukaista.

Nähdäkseni kantelijan ja maistraatin välillä ei sinänsä ole ollut erimielisyyttä tyttären osallistumisesta eräisiin kiinteistöä koskeviin kuluihin tämän omistusosuutta vastaavassa suhteessa. Sen sijaan erimielisyyttä näyttää aiheuttaneen se, miten tämä toteutetaan käytännössä. Kantelijan näkökulmasta lopputulos olisi ollut tarkoituksenmukaisimmin saavutettavissa sillä, että kiinteistöä olisi korjattu hänen nimissään olleella lainalla, minkä jälkeen hän olisi perinyt tyttäreltään korjauskuluista tämän osuutta vastaavan määrän. Maistraatti puolestaan oli käsittäkseni päätyneet siihen, että

osallistuminen tulee toteuttaa päämiehen omalla omaisuudella eikä niin, että päämieheltä peritään lainaa, joka ei ole hänen nimissään.

Edellä todetun perusteella kyse on siten kahdesta eri asiasta, eikä maistraatin kannanottojen välillä näkemykseni mukaan sinänsä ole ristiriitaa. Tämän vuoksi kirjoitus ei tältä osin anna aihetta toimenpiteisiini.

Asiaa on kuitenkin vielä tarkasteltava viranomaismenettelyn ymmärrettävyyden ja johdonmukaisuuden eli perustuslain 21 §:ssä perusoikeutena turvatun hyvän hallinnon näkökulmasta. Se, että maistraatti oli jo hyväksynyt tilin muistutuksesta, voi perustellusti luoda edunvalvojalle odotuksen siitä, että maistraatin toiminta jatkuu samanlaisena sikäli kuin olosuhteissa ei tapahdu muutosta. Kyse on luottamuksensuojasta.

Puheena olevana ajankohtana voimassa ollut hallintomenettelylaki ei kuitenkaan sisältänyt säännöksiä luottamuksensuojasta, toisin kuin vuoden 2004 alusta voimaan tullut hallintolaki, jossa mainittu periaate on sisällytetty hyvän hallinnon perusteita koskevaan 2 lukuun. Tämän vuoksi maistraatin menettelyä ei ole tässä yhteydessä perusteltua käsitellä enemmälti nimenomaan tästä näkökulmasta.

Hyvä hallinto kuitenkin edellyttää, että tulkinnan muutos perustellaan asianmukaisesti. Mielestäni tätä voidaan edellyttää myös tilintarkastusta koskevilta muistutuksilta, vaikka ne eivät sinänsä sisälläkään sellaisia viranomaisen kannanottoja, joihin edunvalvoja voisi vaatia oikaisua tai hakea muutosta. Kyse on ennen muuta neuvontavelvoitteen asianmukaisesta täyttämisestä.

Puheena olevana ajankohtana voimassa olleen hallintomenettelylain 4 §:ään sisältyi neuvontaa koskeva yleissäännös. Nykyisin samasta asiasta säädetään hallintolain 8 §:ssä. Neuvontavelvollisuus koskee maistraattia myös edunvalvojiin nähden, ja se kattaa menettelyneuvonnan ohella myös jossain määrin asiasisällöllisen neuvonnan. Maistraattien ja edunvalvojien välisestä valvonnanalaisuussuhteesta kuitenkin seuraa, että neuvonnan tulee olla sellaista, ettei se vaaranna valvonnan puolueettomuutta. Edunvalvojiin kohdistuvaa neuvontavelvoitettaan maistraatti toteuttaa käytännössä vuositilintarkastuksen yhteydessä antamallaan muistutuksilla tai muilla huomautuksilla taikka maininnoilla, joilla edunvalvojaa voidaan ohjata vastaisuudessa toimimaan tietyllä tavalla vuositilin laadinnassa.

Edellä selostettuun nähden vuoden 2002 vuositiliä koskenut muistutus oli jossain määrin epätasällinen, koska se ei antanut täysin selvää vastausta siihen, miksi maistraatin suhtautuminen lainanhoitokulujen perimiseen päämieheltä oli muuttunut. Siinä on asiaankuuluvalla tavalla perusteltu sitä, miksi mainittuja kuluja ei voitu jatkossa hyväksyä velotettavaksi päämieheltä, mutta epäselväksi jäi kuitenkin mielestäni se, miksi ne oli aiemmin hyväksytyt päämiehen kuluiksi. Myöskään takaisinperinnän rajaamisen perusteet eivät ilmene muistutuksesta.

Oikeusasiamiehellä ei ole toimivaltaa puuttua viranomaisten harkintavallan käyttöön, jollei sen rajoja ole ylitetty tai sitä muutoin ole käytetty väärin.

Maistraatin tulee valvontatoiminnassaan ottaa huomioon ennen muuta päämiehen etu. Koska asiassa ei ole ilmennyt aiheutta epäillä, että maistraatin menettely olisi ollut päämiehen edun vastainen, asia ei tältä osin anna aiheutta enempiin toimenpiteisiin kuin että saatan sen tietoon edellä esittämäni käsityksen tilintarkastusta koskeneen muistutuksen puutteellisuudesta nimenomaan neuvontavelvollisuuden asianmukaisen täyttymisen näkökulmasta.

3.2

Muut väitteet

Muilta osin katson saamiini selvityksiin viitaten, ettei asiassa ole ilmennyt sellaista, josta minulla olisi aiheutta enemmän lausua. Mitä tulee kantelijan esittämiin vahingonkorvausvaatimuksiin, totean, että oikeusasiamiehen tehtäviin ei kuulu tällaisten korvauskysymysten arvioiminen eikä ratkaiseminen.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.1.2 esittämäni käsityksen Salon maistraatin menettelystä maistraatin tietoon lähettämällä sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

- - -